DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2020.18>
УДК 343.98

В. О. Варлахов,
завідувач сектору лабораторії
інженерно-транспортних досліджень
ХНДІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокариуса, м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6446-4400>,
e-mail: 19varlahov84@gmail.com

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС СПЕЦІАЛІСТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД

Розглянуто питання, які стосуються процесуальних положень і повноважень спеціаліста у кримінальному процесі під час проведення слідчого експерименту з розслідування правопорушень, передбачених ст. 286 Кримінального кодексу України, тобто під час розслідування дорожньо-транспортних пригод. Визначено функції спеціаліста та загальне завдання застосування спеціальних знань під час проведення слідчого експерименту, яке полягає у сприянні визначенню обставин кримінального правопорушення. Проаналізовано аспекти організації взаємодії органів досудового розслідування зі спеціалістом в галузі автотехнічних досліджень під час розслідування кримінальних правопорушень (дорожньо-транспортних пригод).

Ключові слова: дорожньо-транспортна пригода, досудове розслідування, слідчий експеримент, спеціальні знання, спеціаліст, вихідні дані, автотехнічна експертиза.

Постановка наукової проблеми. Збільшення потужностей і швидкостей автомобілів, ущільнення руху транспортних потоків значно підвищують вірогідність виникнення дорожньо-транспортних пригод (далі — ДТП).

Відповідно до звітності патрульної поліції України ¹, 2019 року на території України сталося 160 675 ДТП, з них із постраждалими — 26 052, у яких загинуло 3454 особи та травмовано 32 736 особи. Щодо попереднього звітного періоду спостерігається зростання як загальної кількості, так і кількості ДТП з постраждалими: загальна кількість пригод з постраждалими зросла на 7,2 % (24 294 — 2018 року). Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, у результаті яких були травмовані або загинули люди, є нагальною суспільною проблемою, за що передбачено кримінальну відповідальність згідно зі ст. 286 Кримінального кодексу України ² (далі — *КК України*).

¹ Офіційний сайт Національної поліції України. URL: <http://patrol.police.gov.ua/statystyka> (дата звернення: 02.06.2020).

² Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змінами та доповненнями)//*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25—26. Ст. 131.

Завданням кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного й неупередженого розслідування кримінальних правопорушень, що визначено ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України ¹ (далі — *КПК України*). Зважаючи на викладене, завданням правоохоронних органів під час розслідування кримінальних правопорушень, що пов'язані з порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, є повне й об'єктивне визначення обставин і механізму ДТП, збирання достатніх доказів та визначення винуватості учасників цієї пригоди. Очевидно, що досудовому розслідуванню цієї категорії кримінальних проваджень значною мірою сприяє вдале застосування спеціальних знань, новітніх науково-технічних засобів і методів для збирання, дослідження та оцінювання доказів. Недостатнє застосування знань обізнаних осіб у процесі досудового розслідування ДТП тягне за собою необґрунтоване іноді призначення автотехнічних експертиз, що знижує якість слідства.

Згідно з ч. 1 ст. 240 КПК України, з метою перевірки й уточнення відомостей, які мають значення для визначення обставин кримінального правопорушення, слідчий, прокурор має право провести слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань. Проведення слідчого експерименту під час розслідування ДТП має низку вимог та особливостей реалізації, які зумовлено видом пригоди (зіткнення транспортних засобів, наїзд на пішохода, перекидання транспортного засобу та ін.) та механізмом її виникнення, дорожніми умовами, дорожньою обстановкою та ін. Ці обставини позначаються на тактиці проведення слідчого експерименту під час розслідування правопорушень зазначеної категорії, що, зі свого боку, зумовлює необхідність застосування спеціальних знань у галузі автотехніки, оскільки в ч. 2 ст. 240 КПК України визначено, що «за необхідності слідчий експеримент може проводитися за участю спеціаліста».

У цій статті розглянемо процесуальні положення й повноваження спеціаліста в кримінальному процесі за його участю у слідчому експерименті з розслідування ДТП.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання процесуальних положень і методичних основ проведення слідчих експериментів у кримінальних провадженнях розглянуто у працях таких учених: Т. М. Балицького, В. П. Колмакова, І. В. Пирога, М. В. Салтєвського, В. Ю. Шепітька, М. Г. Щербаковського, Ш. Ш. Ярамиш'яна та ін. ² Окремі питання

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змінами та доповненнями)//*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9—10, 11—12, 13. Ст. 88.

² Див., наприклад: Балицький Т. М. Слідчий експеримент у системі слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2015. 18 с. ; Ярамиш'ян Ш. Ш. Особенности следственного эксперимента при расследовании дорожно-транспортного происшествия//*Теорія*

проведення слідчих експериментів у межах вивчення питань судової експертології досліджували такі вчені, як: В. А. Бекасов, Р. Байетт, С. В. Данець, К. В. Дубонос, Г. В. Жилінський, В. А. Іларіонов, В. А. Киреев, Д. Коллінз, А. В. Лубенцов, Д. Моррис, М. С. Романов, О. В. Сараєв, Р. Воттс та ін.¹

Мета статті — визначити особливості, які стосуються процесуальних положень і повноважень спеціаліста у кримінальному процесі під час проведення слідчого експерименту з розслідування злочинів щодо порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту.

Викладення основного матеріалу дослідження. Розслідування кримінальних проваджень за фактом ДТП потребують застосування спеціальних знань, які охоплюють усю сукупність взаємодіючих елементів у системі водій — автомобіль — дорога — середовище, із якої складається процес руху транспорту загалом. У діючому кримінальному процесі наявні два учасники кримінального провадження, що мають спеціальні знання, — експерт (ст. 69 КПК України) та спеціаліст (ст. 71 КПК України). Згідно з ч. 25 ст. 3 КПК України, експерт і спеціаліст у кримінальному процесі мають статус учасників кримінального провадження з відповідними правами й обов'язками.

Зокрема, згідно зі ст. 69 КПК України, експертом у кримінальному провадженні є особа, яка має наукові, технічні або інші спеціальні знання, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено дослідити об'єкти, явища і процеси, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються царини її знань. Отже, експерт — це особа, яка має спеціальні знання та є суб'єктом проведення судової експертизи.

Відповідно до ст. 71 КПК України, спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка має спеціальні знання та навички застосування технічних або інших засобів і може надавати консультації під час досудового розслідування й судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок. Спеціаліста мають право залучити для надання безпосередньої технічної допомоги сторони кримінального провадження під час досудового розслідування та суд під час судового розгляду.

Відмінність діяльності експерта у галузі автотехнічних досліджень, залученого слідчим як спеціаліста, від процесуальної діяльності експерта полягає в тому, що спеціаліст (відповідно до вимог ст. 71 КПК України) бере участь у слідчих діях, використовуючи свої спеціальні знання та

та практика судової експертизи і криміналістики. Харків: ХНДІСЕ, 2004. Вип. 4. С. 162—167.

¹ Див., наприклад: Романов Н. С. Основные положения судебно-экспертного анализа автотранспортного происшествия. Киев: РИО МВД УССР, 1969. 67 с.; Туренко А. М., Клименко В. І., Сараєв О. В., Данець С. В. Автотехнічна експертиза. Дослідження обставин ДТП: підручник. Харків: ХНАДУ, 2012. 320 с.

навички для сприяння слідчому зі збирання доказів. На відміну від судового експерта, думка спеціаліста не є доказом. Спеціаліст, як і експерт, не є носієм основних процесуальних функцій, але має певні процесуальні права й обов'язки, вступає в процесуальні правовідносини з іншими учасниками кримінально судочинства та виконує свої дії відповідно до процесуального законодавства¹. Спеціаліст повинен звертати увагу слідчого на всі обставини в межах його компетенції, при цьому він надає науково-технічну допомогу та пояснення щодо виконаних ним дій, сприяє повному й усебічному з'ясуванню обставин для достовірного визначення істини у справі.

Під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України, спеціаліста можна залучати в таких випадках: для участі в огляді місця ДТП та транспортного засобу (далі — ТЗ); для участі у слідчому експерименті; для надання консультацій з питань, що потребують спеціальних знань і навичок.

Існує думка деяких практичних працівників органів досудового розслідування, що нібито тільки судовий експерт бере участь у визначенні істини у справі, а спеціаліст не має до процесу доказування процесуального стосунку. Між тим, і експерт, і спеціаліст беруть участь саме в процесі доказування, тобто є суб'єктами доказування. Експерт проводить судову автотехнічну експертизу та має справу вже із зібраними вихідними даними, у результаті вивчення яких визначає нові фактичні дані, які до цього були невідомі. Участь спеціаліста є складовою частиною визначених слідчих дій зі збиранню вихідних даних, необхідних для проведення судової автотехнічної експертизи.

Під час досудового розслідування кримінальних проваджень, що пов'язані з порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, слідчий найчастіше залучає для участі у слідчому експерименті штатних працівників науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України та науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів Міністерства внутрішніх справ України, а саме судових експертів у галузі автотехнічних досліджень.

Особливості слідчого експерименту у справах щодо порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту зумовлено його зв'язком з автотехнічними експертизами, які призначаються на підставі вихідних даних, визначених під час проведення слідчого експерименту. А відтак, під час підготовки та проведення слідчого експерименту слідчий має враховувати таке:

- 1) мета і завдання слідчого експерименту визначаються з урахуванням підготовки та проведення майбутніх експертиз;

¹ Терехов Г. А. Процессуальные положения и полномочия специалиста в уголовном процессе // *Проблемы судебной автотехнической экспертизы*: сб. науч. трудов. Москва: ВНИИСЭ, 1987. С. 94—113.

- 2) для підготовки слідчого експерименту й участі в його проведенні потрібно залучати спеціаліста в галузі автотехнічних досліджень;
- 3) проводиться слідчий експеримент найчастіше на подальшому (заключному) етапі досудового розслідування, коли вже зібрано достатньо інформації для аналізу обставин ДТП і готується призначення відповідних експертиз.

Беручи участь у слідчому експерименті, спеціаліст має право: з дозволу слідчого ставити запитання учасникам процесуальної дії; застосовувати науково-технічні засоби, прийоми, методи для виявлення та закріплення доказів, проводити спостереження, вимірювання, дослідження, консультувати слідчого щодо питань, які у того виникли в процесі проведення слідчої дії, допомагати правильно викладати в протоколі виявлені дані, технічно грамотно формулювати питання; звертати увагу слідчого на характерні обставини; знайомитися з протоколом слідчого експерименту, у якому він брав участь, та робити зауваження щодо його змісту. Протокол слідчого експерименту спеціаліст підписує разом з іншими учасниками слідчої дії. Перелік визначених законодавством дій, що є правами й обов'язками спеціаліста, викладено в ч. 4 та ч. 5 ст. 71 КПК України. Недостатнє використання спеціаліста в процесі досудового розслідування ДТП тягне за собою не тільки необґрунтоване в деяких випадках призначення автотехнічних експертиз, а й звужує коло слідчих дій, проведених на професійному рівні, що знижує якість слідства. Часто кожне таке призначення експертизи не може заповнити прогалини в розслідування через брак вихідних даних і неможливість їх зібрати.

Вихідними даними для проведення судової автотехнічної експертизи доволі часто є саме результати слідчих експериментів. Для слідчого експерименту, як і для будь-якого іншого, характерні такі суттєві ознаки, як спостереження досліджуваного явища та проведення досліджень у різних варіантах ситуацій¹.

Під час досудового розслідування кримінальних проваджень, що пов'язані з порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, метою слідчого експерименту є визначення механізму ДТП. Реалізація цієї мети пов'язана з постановкою експериментів, спрямованих на відтворення конкретних обставин пригоди. Метою слідчих експериментів цього виду є відтворення того, що було або могло бути насправді. Не виключено, що під час проведення експерименту буде визначено факти, що свідчитимуть про неспроможність певних відомостей щодо обставин пригоди, дій його учасників. В остаточному підсумку визначення таких фактів сприяє правильному відтворенню події, яка мала місце насправді. Слідчі експерименти

¹ Армадеров Р. Г., Зотов Б. Л., Мецявичус К. В. и др. Судебная автотехническая экспертиза. Ч. I. Назначение и производство судебной автотехнической экспертизы: пособ. для экспертов-автотехников, следователей и судей. Москва: ВНИИСЭ, 1980. 154 с.

під час розслідування правопорушень згаданої категорії можна класифікувати за різними підставами, зокрема, за цільовою спрямованістю.

Найпоширенішою причиною виникнення ДТП є порушення вимог правил безпеки дорожнього руху й експлуатації транспорту, тому експерименти можуть проводитися з метою визначити, чи могла статися ця ДТП, якщо її учасники діяли відповідно до вимог Правил дорожнього руху України та інших нормативних документів. В експериментах такого виду досліджуються обставини, необхідність визначення яких впливає з вимог правил безпеки дорожнього руху.

Експерименти мають важливе значення як для з'ясування механізму ДТП, так і для правильної оцінки дій його учасників. Зважаючи на характер розв'язуваних завдань, розрізняють такі види слідчих експериментів у справах про ДТП:

- експерименти, спрямовані на визначення (реконструкцію) ДТП загалом або окремих його фрагментів. До цього виду експериментів належать, наприклад, відтворення свідчень учасників і свідків пригоди з визначенням технічних параметрів, що характеризують механізм розвитку ДТП, а також відтворення того, як виникла, розвивалася та чим завершилася пригода, де і які сліди залишено, де перебували ТЗ та постраждали після пригоди і т. ін. У разі зіткнення двох ТЗ, за згаданого виду слідчого експерименту, можна визначити дані щодо швидкості ТЗ, траєкторії та характеру їх руху, розташування місця зіткнення та ін. У разі наїзду ТЗ на пішохода, за згаданого виду слідчого експерименту, можна визначити дані щодо швидкості ТЗ, траєкторії та характеру його руху, розташування місця наїзду, дій, траєкторії, характеру й темпу руху пішохода перед наїздом та ін.;
- експерименти, спрямовані на дослідження дій учасників ДТП з метою перевірки доказової інформації про ці дії. До цього виду експериментів належать визначення можливості спостереження, сприйняття будь-якого об'єкта, явища, виконання певної дії як елемента поведінки (наприклад, пройти пішоходові-статисту відрізок шляху за певний час) або технічної операції (наприклад, виконати на автомобілі поворот праворуч з крайньої правої смуги проїзної частини дороги і т. ін.);
- експерименти, спрямовані на визначення (або перевірку) даних про технічний стан ТЗ, характеристики дорожніх умов, середовища руху. До цього виду експериментів належать, наприклад, визначення можливості відкривання дверцят кабіни автомобіля під час руху, визначення коефіцієнта зчеплення шин з дорогою і т. ін.;
- експерименти, спрямовані на визначення технічних можливостей ТЗ. Наприклад, слідчий експеримент з визначення можливості цього автомобіля розвинути на конкретній ділянці дороги певну швидкість.

Такий експеримент спрямовано на визначення обставин індивідуального характеру.

Відомо, що слідчий експеримент відтворення механізму розвитку ДТП потрібно проводити за погодних, часових і дорожніх умов, максимально подібних до тих, що мали місце на момент виникнення пригоди, з використанням того самого або аналогічного ТЗ та особи (схожої за віком, зростом, статтю тощо у разі, коли забезпечити участь потерпілого неможливо). Дотримання зазначених вимог якомога більше наблизить експеримент до реальної обстановки досліджуваної пригоди, а здобуті результати можна буде порівняти з наявними у кримінальному провадженні доказами. Особливу складність являє відтворення атмосферних і погодних умов. При цьому слідчий, прийнявши рішення щодо проведення слідчого експерименту, змушений буквально «ловити» метеорологічні умови й перебувати в постійній готовності негайно виїхати на місце пригоди. На жаль, у деяких випадках ДТП стаються в осінньо-зимовий або зимово-весняний період, і до моменту прийняття рішення про проведення слідчого експерименту неможливо відтворити відповідні погодні умови (сніг, ожеледь, імла, дощ і т. ін.).

Використання під час слідчого експерименту ТЗ з технічно несправними рульовим механізмом, ходовою частиною, гальмовою системою й освітленням неприпустимо, оскільки воно небезпечне для учасників експерименту й оточуючих осіб. Рух ТЗ під час проведення слідчого експерименту зі швидкістю, яка мала місце під час ДТП, дозволено лише в тому разі, якщо ця швидкість у конкретних дорожніх умовах є безпечною і не може статися зіткнення, наїзду, заносу, перекидання або з'їзду з дорожнього покриття. За неможливості використати справжні предмети й об'єкти, їх слід замінювати манекенами або силуетами, при цьому їхні колір і розмір на момент проведення слідчої дії повинні повністю збігатися з кольором і розміром справжніх предметів і об'єктів на момент пригоди. Слідчі експерименти з визначення швидкості руху пішохода дуже важливі, оскільки швидкість руху пішохода залежить не тільки від його віку, стану здоров'я, маси, а й від дорожніх, погодних та інших умов (психофізіологічного стану, одягу, взуття та ін.). В експериментах з визначення швидкості руху ТЗ можливі випадки, коли відповідно до свідчень можна здобути різні дані.

Успішне проведення слідчого експерименту під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України, забезпечено дотриманням технічних і методичних прийомів, а також способів його здійснення. Спеціальні знання за умови проведення слідчого експерименту під час розслідування ДТП пов'язані із забезпеченням такої важливої вимоги, як безпека. Перевірка практичним шляхом обставин, пов'язаних із заносом, екстремим гальмуванням, визначенням технічної можливості запобігання наїзду, відновленням взаємного розміщення об'єктів, що перебувають у русі безпосередньо перед зіткненням, перекиданням

тощо, — неприпустима, за винятком випадків, коли є змога замінити окремі елементи цієї слідчої дії манекенами, муляжами, макетами. За жодних умов не слід відтворювати для перевірки «поведінку» ТЗ під час заносу (юзу), оскільки він у таких випадках стає некерованим, що може спричинити несподівані негативні наслідки. З метою забезпечення дотримання безпеки слідчого експерименту під час підготовки цієї слідчої дії завдяки допомозі спеціаліста можна спрогнозувати розвиток ситуації, що дасть змогу слідчому правильно вибрати порядок дослідних дій тощо.

На підставі наведеного вище можна підсумувати, що основним процесуальним обов'язком спеціаліста, який бере участь у слідчому експерименті, є надання консультативної допомоги щодо організації та техніки експерименту, розстановки його учасників, визначення змісту дій, дотримання необхідних заходів безпеки під час його виконання. Консультації фахівців корисні також під час фіксації та оцінки результатів експерименту. Чіткий і правильний опис слідчого експерименту під час розслідування ДТП передбачає застосування спеціальної термінології, у цьому фахівець також може надати допомогу слідчому. Отже, участь спеціалістів у слідчих експериментах сприяє ефективному використанню спеціальних автотехнічних знань у процесі визначення та перевірки судових доказів.

Висновки. Зважаючи на зазначене вище, слід констатувати, що застосування спеціальних знань під час розслідування ДТП сприяє визначенню обставин і механізму пригоди на сучасному науково-технічному рівні із залученням кваліфікованих обізнаних осіб — спеціалістів. Вимогами до спеціальних знань, які застосовують для виконання завдань кримінального провадження, є законність, науковість, ефективність, надійність. Головна мета залучення обізнаної особи — сприяння реалізації завдань кримінального провадження. Залучення спеціалістів для участі у слідчому експерименті під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України, позитивно позначається на результатах самого слідчого експерименту та якості досудового розслідування.

References

- Kryminalnyi kodeks Ukrainy*: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341-III. (2001). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show> [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protsessualnyi kodeks Ukrainy*: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI. (2012). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].
- Armaderov, R.G., Zotov, B.L., Metsyavichus, K.V. et al. (1980). *Sudebnaya avtotekhnicheskaya ekspertiza*. Ch. I. Naznachenije i proizvodstvo sudebnoy avtotekhnicheskoy ekspertizy. Posobiye dlya ekspertov-avtotekhnikov, sledovateley i sudey. Moscow [in Russian].
- Balytskiy, T. M. (2015). *Slidchiy eksperyment v systemi slidchikh (rozshukovikh) diy u kryminalnomu provadzhenni Ukrayiny*. Irpin [in Ukrainian].

- Romanov, N. S. (1969). *Osnovnie polozheniya sudebno-ekspertnogo analiza avtotransportnogo proishestviya*. Kyiv [in Russian].
- Terekhov, G. A. (1987). *Protessualnyye polozheniya i polnomochiya spetsialista v ugodnom protsesse. Problemy sudebnoy avtotekhnicheskoy ekspertizy*. Moscow [in Russian].
- Turenko, A. M., Klymenko, V. I., Sarayev, O. V., Danets, S. V. (2012). *Avtotekhnichna ekspertiza. Doslidzhennya obstavyn DTP*. Kharkiv: KHNADU. [in Ukrainian].
- Yaramyshyan, S. H. (2004). *Osobennosti sledstvennogo eksperimenta pri rassledovanii dorozhno-transportnogo proisshestiya. Teoriya i praktika sudovekspertizy i kriminalistiki*. Kharkiv: KHNADU [in Russian].
- Ofitsiyni sait Natsionalnoi politzii Ukrainy. URL: <http://patrol.police.gov.ua/statystyka>. (data zvernennia 02.06.2020). [in Ukrainian].

В. А. Варлахов

ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ СТАТУС СПЕЦИАЛИСТА В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ ПРИ РАССЛЕДОВАНИИ ДОРОЖНО-ТРАНСПОРТНЫХ ПРОИСШЕСТВИЙ

Задачей правоохранительных органов при расследовании уголовных правонарушений, связанных с нарушением правил безопасности дорожного движения или эксплуатации транспорта, то есть предусмотренных ст. 286 Уголовного кодекса Украины, является полное и объективное установление обстоятельств и механизма дорожно-транспортного происшествия, сбор достаточных доказательств и установление виновности участников этого происшествия. Досудебному расследованию данной категории уголовных производств в значительной степени способствует умелое использование специальных знаний, новейших научно-технических средств и методов для собирания, исследования и оценивания доказательств. Цель статьи: 1) рассмотреть вопросы, касающиеся процессуальных положений и полномочий специалиста в уголовном процессе при проведении следственного эксперимента по расследованию дорожно-транспортного происшествия; 2) определить функции специалиста и задачи использования специальных знаний при проведении следственного эксперимента; 3) проанализировать аспекты организации взаимодействия органов досудебного расследования со специалистом в сфере автотехнических знаний при проведении следственного эксперимента обстоятельств дорожно-транспортного происшествия. Исследование показало, что использование специальных знаний при расследовании дорожно-транспортных происшествий способствует установлению обстоятельств и механизма происшествия на современном научно-техническом уровне с привлечением квалифицированных осведомлённых лиц — специалистов. Требованиями к специальным знаниям, которые используют для выполнения задач уголовного судопроизводства, являются законность, научность, эффективность, надёжность. Главная цель привлечения осведомлённого лица — содействие реализации задач уголовного судопроизводства. Привлечение специалистов для участия в следственном эксперименте при досудебном расследовании уголовных правонарушений, предусмотренных ст. 286 Уголовного кодекса Украины,

положительно сказывается на результатах самого следственного эксперимента и качестве досудебного расследования.

Ключевые слова: дорожно-транспортное происшествие, досудебное расследование, следственный эксперимент, специальные знания, специалист, исходные данные, автотехническая экспертиза.

V. Varlahov

PROCEDURAL STATUS OF A SPECIALIST IN CRIMINAL PROCEEDINGS WHILE TRAFFIC COLLISION INVESTIGATION

The task of law enforcement agencies while criminal offenses investigation related to violation of road safety or vehicles operation rules, that is provided for by Art. 286 of the Criminal Code of Ukraine, a complete and objective establishment of the circumstances and mechanism of a traffic collision, the collection of sufficient evidence and determination of participants' guilt in the accident. The appropriate use of special knowledge, the latest scientific and technical means and methods for collecting, investigating and evaluating evidence largely contributes to pre-trial investigation of this criminal proceedings category. The article purpose is: 1) to consider issues relating to the procedural provisions and powers of a specialist in criminal proceedings while conducting an investigatory experimentation on traffic collision investigation; 2) define a specialist functions and tasks on using special knowledge during an investigatory experimentation; 3) analyze the aspects of interaction organization between pre-trial investigation bodies and a specialist qualified in automotive engineering during an investigatory experimentation of traffic collision circumstances. The study has shown that the use of special knowledge while traffic collision investigation helps to establish the circumstances and mechanism of the accident at the modern scientific and technical level with the involvement of qualified knowledgeable persons – specialists. The requirements for special knowledge that are used to perform the tasks of criminal proceedings are legality, scientific nature, efficiency, reliability. The main goal of attracting a knowledgeable person is to facilitate the implementation of criminal proceedings tasks. Attracting specialists to participate in the investigatory experimentation while pre-trial investigation of criminal offenses provided for by Art. 286 of the Criminal Code of Ukraine has a positive impact on the investigatory experimentation itself and the quality of the pre-trial investigation.

Keywords: traffic collision, pre-trial investigation, investigatory experimentation, special knowledge, specialist, source data, road accident analysis.

Надійшла до редколегії 16.06.2020

Варлахов В. О. Процесуальний статус спеціаліста у кримінальному процесі під час розслідування дорожньо-транспортних пригод//*Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*: зб. наук. пр./редкол.: О. М. Ключев, В. Ю. Шепітько та ін. Харків: Право, 2020. Вип. 21. С. 281—290. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2020.18>.